

Крамаренко І.С.

начальник відділу,

Державна наукова установа

«Інститут модернізації змісту освіти»

Прадій Т.П.

асистент;

Михайлова А.Г.

асистент;

Санжур Т.С.

асистент,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ У МЕДИЧНИХ ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Біоорганічна хімія є однією з найважливіших дисциплін в загальнотеоретичній підготовці лікарів, перебуває у тісному зв'язку з біохімією, молекулярною біологією, фармакологією, біофізикою та іншими медико-біологічними дисциплінами. Прикінцева мета вивчення курсу біоорганічної хімії полягає у формуванні знань про закономірності хімічної поведінки основних класів природних органічних сполук у взаємозв'язку з їх будовою, для використання цих знань в якості основи при вивченні процесів, що протікають в живому організмі. Біоорганічна хімія є базою для подальшого вивчення біологічної хімії та патологічної фізіології.

Дисципліна «Біоорганічна хімія» вивчається на факультеті підготовки іноземних громадян у першому семестрі, а це значить, що поряд з труднощами оволодіння дуже непростою дисципліною, студенти стикаються ще й з проблемою адаптації. Особливості адаптації іноземних студентів визначаються комплексом психофізіологічних, навчально-пізнавальних, соціокультурних та побутових факторів. У адаптації важливе значення відіграє структура відносин усіх компонентів освітнього процесу. Процес адаптації

іноземних студентів до освітнього середовища вищого навчального закладу повинен бути організованим, цілеспрямованим та комплексним.

Починаючи навчання в університеті, іноземні студенти стикаються з такими проблемами, як:

а) недостатнє володіння українською мовою. Як правило, тільки на третьому році навчання студенти набувають словникового запасу, достатнього для активного та вільного спілкування з викладачами та студентами і для ефективного навчання;

б) часто слабка підготовка за профільними та спеціальними дисциплінами (біологія, фізика, хімія та ін.). Ця обставина значно зменшує можливість використання україномовними іноземними студентами загальноприйнятих підручників, посібників, які використовуються для навчання українськими студентами;

в) відсутність навичок самостійної роботи. Частина студентів не може конспектувати лекції, працювати з джерелами інформації, аналізувати інформацію великого обсягу. Вони не вмюють, а іноді й не бажають використовувати бібліотечний фонд університету;

г) несформованість алгоритму використання на практичних заняттях теоретичного матеріалу, поданого на лекціях та опрацьованого самостійно;

г) суттєва різниця між формами та методами навчання в українському ВНЗ та відповідними елементами навчання у вищій школі на батьківщині студента.

Фундаментальність української медичної освіти робить Україну привабливою для іноземців з цілого світу. У зв'язку з цим стає актуальним вивчення проблем адаптації іноземних студентів до освітнього процесу в українському ВНЗ.

Викладання у групах іноземних студентів вимагає ретельної організації навчального процесу. Викладачі, проводячи заняття, обов'язково враховують культурні особливості, релігійні погляди та традиції іноземних студентів. Особливо це важливо для студентів першого курсу, коли потрібно донести до студентів матеріал предмета з використанням не завжди зрозумілих для них прикладів та доступної термінології, намагаючись збагатити їх професійний словниковий запас.

Вивчення біоорганічної хімії за програмою ВНЗ передбачене на першому курсі медичних вищих навчальних закладів. Викладання проводиться згідно з типовою програмою і навчальним планом, на основі яких розроблена робоча програма. Курс складається з лекційних годин, практичних занять і годин для самостійної позааудиторної роботи студентів. Програма з біоорганічної хімії для іноземних україномовних та українських студентів є ідентичною за кількістю годин на практичні заняття, лекції та самостійну позааудиторну роботу студентів. Однак тексти лекцій і методичні вказівки до практичних занять, які побудовані за принципом Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), були адаптовані викладачами кафедри до сприйняття англomовними та україномовними іноземними студентами. Вони не містять складних мовних зворотів, несуть наукову інформацію у стислій, лаконічній формі.

Практичне заняття з біоорганічної хімії складається з двох частин. На початку практичного заняття викладач висвітлює актуальність теми, мотивує студентів до її вивчення. На другому етапі відбувається виконання практичної роботи. Протокол проведення кожного заняття детально розписаний у методичних рекомендаціях, які розроблені фахівцями кафедри для іноземних студентів. Основними розділами яких є: тема заняття, навчальна мета, перелік теоретичних питань до самостійної підготовки, протокол практичної роботи. Перелік практичних робіт здійснюється відповідно до робочої програми таким чином, щоб теоретичні знання іноземних студентів безпосередньо застосовувались під час виконання практичної роботи, з врахуванням географічного походження студентів. Така побудова практичних робіт, в першу чергу, мотивує студентів до вдосконалення початкових навичок, які були набуті в закладах середньої освіти, допомагає оволодіти сучасними методами експериментальних досліджень, проводити розрахунки, обговорювати результати, формулювати висновки.

Починаючи з перших занять започатковується формування словника спеціальних термінів. Це полегшує запам'ятовування основних визначень, допомагає кращому розумінню теми, формує базу для засвоєння матеріалу наступних розділів, дозволяє

використанню набутих знань у подальшому навчанні й професійній діяльності та сприяє цьому. На практичних заняттях із біоорганічної хімії використовуємо також методи, характерні для викладання мови, а саме: написання термінів та словосполучень на дошці, прочитування їх уголос.

Наприклад, при вивченні кислотних і основних властивостей сполук у студентів формується звичка визначення розчинності речовин, у тому числі і лікарських препаратів, вибору оптимального шляху їх введення, зниження токсичної дії препарату на організм. Уміння прогнозувати здатність речовини до гідролізу, ацилюванню, окисленню дозволяє припустити шлях біотрансформації лікарських препаратів. При розгляді властивостей різних класів органічних сполук дається хімічне пояснення механізму дії деяких лікарських препаратів (сульфаніламідів, похідних оксикіноліну і ін.), а також фармакологічної несумісності деяких ліків.

У процесі подолання мовного бар'єра важливим є постійний зворотний зв'язок між викладачем і студентами, що забезпечує необхідний темп пояснення. Часто він повільніший, ніж зазвичай на занятті з українськими студентами. Обмеженість практичного заняття в часі зумовлює необхідність виділення викладачем найважливіших питань із теми для усного обговорення.

В основі організації і проведення практичних занять з іноземцями лежить принцип індивідуального підходу до кожного студента, що забезпечується використанням на заняттях завдань різного рівня складності. Ефективність практичного заняття значною мірою залежить від рівня підготовки студентів. Тому важливою ланкою навчально-методичної роботи кафедри є організація самопідготовки студентів до занять.

Для активізації пізнавальної діяльності на практичних заняттях широко використовується роботу в малих групах, тобто групах із шести та менше студентів, оскільки така форма організації навчальної діяльності створює найоптимальніші умови для постійної мовленнєвої взаємодії студентів із викладачем, що особливо важливо при вивченні біоорганічної хімії, для досягнення комунікативної мети навчання.

На заняттях використовується комплексний контроль знань: традиційний контроль шляхом усного опитування, оцінювання виконання практичної роботи, а також вміння аналізувати результати досліджень та робити висновки, і тестовий контроль. Широке застосування тестового контролю на практичних та підсумкових заняттях є важливим засобом підвищення ефективності навчального процесу. Зумовлене це як вимогою підвищення об'єктивності оцінки знань, так і звичкою іноземних студентів до тестових форм контролю. Із метою стандартизації оцінки знань студентів ми використовуємо на кафедрі тестові питання, складені за типом ліцензійного іспиту «Крок-1». Поряд з іншим це є запорукою позитивного складання студентами ліцензійного екзаменаційного тест-контролю «Крок 1», запровадженого у ВНЗ України.

Постійна робота над удосконаленням професійної майстерності, використання в навчальному процесі різноманітних випробованих часом та новітніх форм і методів викладання дозволяє добре вирішувати сучасні завдання з підготовки спеціалістів із числа іноземних громадян

Луценко О.І.

асистент,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

**ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ТЕХНОЛОГІЯ
ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

У Національній доктрині освіти ХХІ ст. акцент робиться на максимальному розвитку здібностей кожного учня, а також оволодіння ним на відповідних етапах освіти елементами творчої самореалізації. Таким чином, освіта відіграє визначальну роль в